

SERIJAL O KEJ SKARPETI

1. Postmortem
2. Telo kao dokaz
3. Sve što ostaje
4. Okrutno i neobično
5. Farma leševa
6. Grnčarevo polje
7. Uzrok smrti
8. Izolacija
9. Tačka nastanka
10. Crna poruka
11. Poslednja stanica
12. Muva
13. Trag

PATRIŠA KORNVEL

TRAG

Preveo
Nenad Dropulić

■ Laguna ■

Naslov originala

Patricia Cornwell

TRACE

Copyright © 2004 by Cornwell Entertainment, Inc.

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Rut i Biliju Grejama.
Ne poznajem nikoga kao što ste vi, i volim vas.*

Hvala Džuliji Kameron što me je vodila putem umetnika.

Čarliju i Martiju.

Svi vi ste ovo omogućili.

1

Žuti buldožeri i rovokopači mrve zemlju i kamen stare zgrade koja je videla više smrti od većine savremenih ratova, a terensko vozilo Kej Skarpete usporava gotovo do zaustavljanja. Potresena razaranjem ispred sebe, ona zuri u mašine boje senfa koje uništavaju njenu prošlost.

„Neko je trebalo da mi javi“, kaže ona.

Njene namere za ovo sivo decembarsko jutro bile su potpuno bezazlene. Želela je samo da oseti malo nostalgije vozeći se pored svoje stare zgrade, a nije znala da se ta zgrada ruši. Neko je trebalo da joj kaže. Bilo bi učtivo i ljubazno to spomenuti ili makar reći: „Inače, zgrada u kojoj si radila kad si bila mlada, puna nada i snova – pa, tu staru zgradu koja ti još nedostaje i koju još voliš upravo ruše.“

Buldožer se trza, kašika mu je podignuta za napad, a nasilna mehanička buka zvuči kao upozorenje, kao znak za uzbunu.

Trebalo je da slušam, misli Skarpeta gledajući ispucalu i izrovašenu fasadu. Njenoj staroj zgradi nedostaje pola lica.

Kad su je pozvali da se vrati u Ričmond, trebalo je da sluša svoja osećanja.

„Imam jedan slučaj i nadam se da mi možete pomoći“, objasnio je doktor Džozel Markus, sadašnji glavni medicinski istražitelj Virdžinije, čovek koji je došao na njeno mesto. Telefonirao joj je juče po podne, a ona nije obratila pažnju na sopstvena osećanja.

„Naravno, doktore Markuse“, odgovorila mu je preko telefona uvajajući se po kuhinji svog doma na južnoj Floridi. „Kako mogu da vam pomognem?“

„Četrnaestogodišnja devojčica pronađena je mrtva u postelji. To je bilo pre dve sedmice, oko podneva. Bila je bolesna od gripa.“

Skarpeta je trebalo da upita doktora Markusa zašto ju je zvao. Zašto baš nju? No nije obraćala pažnju na svoja osećanja. „Nije išla u školu?“, upitala je.

„Nije.“

„Bila je sama kod kuće?“ Držeći slušalicu bradom i ramenom, promešala je smesu burbona, meda i maslinovog ulja. „Jeste.“

„Ko ju je pronašao i koji je uzrok smrti?“ Zalila je marinadom odrezak u plastičnoj kesu za zamrzivač.

„Majka ju je pronašla. Nema očiglednog uzroka smrti“, rekao je doktor Markus. „Nema ničeg sumnjivog osim što u njenim nalazima nema ničega, a to nagoveštava da ne bi trebalo da bude mrtva.“

Skarpeta je gurnula kesu s mesom u marinadi u frižider, otvorila fioku s krompirom, predomislila se i zatvorila je. Umesto krompira umesiće hleb od celog zrna. Nije mogla ni da stoji mirno, a kamoli da sedne; bila je uznemirena i trudila se iz sve snage da tako ne zvuči. Zašto ju je zvao? Trebalo je da ga pita.

„Ko je živeo s njom u kući?“, upitala je Skarpeta.

„Radije bih o pojedinostima razgovarao s vama oči u oči“, odgovorio je doktor Markus. „Ovo je vrlo osjetljiv slučaj.“

Skarpeta na početku samo što nije rekla da ide na dve sedmice u Aspen, ali nije izgovorila te reči, a više nisu bile ni tačne. Ona ne ide u Aspen. Nameravala je da ide, mesecima je planirala, ali neće poći. Nije mogla da natera sebe da laže o tome, pa je upotrebila profesionalni izgovor da ne može da dođe u Ričmond jer je usred teškog slučaja – vešanja koje pokojnikova porodica odbija da prihvati kao samoubistvo.

„U čemu je problem s vešanjem?“, upitao je doktor Markus, a što je više govorio, ona ga je manje slušala. „Rasni problem?“

„Popeo se na drvo, namaknuo sebi omču oko vrata i stavio sebi lisice na ruke iza leđa kako ne bi mogao da se predomisli“, odgovorila je ona otvarajući vrata police u svojoj svetloj veseloj kuhinji. „Kad je zakoračio s grane i pao, pukao mu je drugi vratni pršljen, a uže mu je povuklo kožu na potiljku i izobličilo mu lice pa je izgledao namršteno, kao da je bio u bolovima. Pokušajte da objasnite to i lisice njegovoj porodici u Misisipiju, na jugu Misisipija gde je pretvaranje normalno, a gej muškarci nisu.“

„Nikad nisam bio u Misisipiju“, odgovorio je doktor Markus nezainteresovano, a možda je time želeo da kaže da ne mari za vešanje ni za tragediju koja nema neposrednog uticaja na njegov život, ali Skarpeta to nije čula jer nije slušala.

„Volela bih da vam pomognem“, rekla je otvarajući novu bocu nerafinisanog maslinovog ulja iako joj nije bila neophodna upravo tog trenutka. „No verovatno nije pametno da se ja uključujem u vaše slučajeve.“

Bila je besna, ali je to poricala radeći u velikoj, dobro opremljenoj kuhinji s uređajima od nerđajućeg čelika, uglačanim

granitnim radnim površinama i širokim vedrim pogledom na međuobalski auto-put. Bila je besna zbog Aspena, ali je to poricala. Bila je naprosto besna i nije želela da podseća doktora Markusa da je otpuštena s posla koji on sad obavlja, zbog čega je i otišla iz Virdžinije ne nameravajući da se ikada vrati. No njegovo dugo ćutanje primoralo ju je da nastavi i kaže da nije napustila Ričmond pod prijatnim okolnostima i da on to svakako zna.

„Kej, to je bilo davno“, odgovorio je doktor Markus. Ona je bila dovoljno učtiva i profesionalna da mu se obraća titulom i prezimenom, a on nju, evo, zove po imenu. Zapanjilo ju je što je toliko uvređena, ali je rekla sebi da se on ponaša prijateljski i prisno, dok je ona previše osetljiva i plaha. Možda je i ljubomorna na njega i želi mu neuspeh, optužila je sebe za najnižu moguću pakost. Potpuno je razumljivo zašto je zove Kej umesto doktorka Skarpeta, rekla je sebi odbijajući da obrati pažnju na svoja osećanja.

„Sada imamo novu guvernerku“, nastavio je on. „Ona najverovatnije i ne zna ko ste.“

Sada nagoveštava da je Skarpeta toliko nevažna i neuspešna da guvernerka nikad nije čula za nju. Doktor Markus je vređa. Gluposti, usprotivila se samoj sebi.

„Naša nova guvernerka mnogo se više bavi ogromnim budžetskim deficitom Virdžinije i mogućim metama terorista...“

Skarpeta je prekorila sebe zbog negativne reakcije prema čoveku koji ju je nasledio. On samo želi pomoć u teškom slučaju, pa zašto je ne bi potražio? Nije neobično da otpuštenog rukovodioca neke kompanije kasnije zovu i traže mu savet. A ona ne ide u Aspen, podsetila je sebe.

„...kao što su nuklearne centrale, veliki broj vojnih baza, Akademija FBI-ja, ne tako tajni Cijin logor za obuku, sedište

Federalnih rezervi. Nećete imati nikakvih problema s guvernerkom, Kej. Suviše je ambiciozna, suviše je usredsređena na svoj uspon ka Vašingtonu, istini za volju, da bi marila za ono što se dešava u mojoj službi.“ Doktor Markus je, govoreći s glatkim južnjačkim naglaskom, pokušavao da razuveri Kej da će njen ponovni dolazak u Ričmond, iz kog je isterana pre pet godina, izazvati bilo kakve rasprave ili čak biti zapažen. Ona pak nije bila naročito ubeđena u to, ali mislila je na Aspen. Mislila je na Bentona, na to da je Benton u Aspenu bez nje. Ima vremena, razmišljala je, pa može da preuzme novi slučaj jer odjednom ima vremena.

Skarpeta polako vozi oko zgrade u kojoj je radila na početku karijere i koja sada izgleda, koliko god je to moguće, dokrajčeno. Oblaci prašine se dižu dok mašine, kao veliki žuti insekti, napadaju kostur njene stare zgrade. Metalna sečiva i kante zvekeću i lupaju u beton i zemlju. Kamioni i mašine za kopanje valjaju se i trzaju. Gume stenju i čelične grede pucaju.

„Pa“, kaže Skarpeta, „drago mi je što sam ovo videla, ali neko je trebalo da mi kaže.“

Njen suvozač Pit Marino nemo posmatra razaranje zdepaste oveštale zgrade na rubu bankarske četvrti.

„Drago mi je što i ti to vidiš, kapetane“, dodaje ona iako on više nije kapetan, ali kad ga tako zove, što je retko, to znači da je blaga prema njemu.

„Po lekarskom uputstvu“, mrmlja on zajedljivim tonom koji mu je osnovni, kao dirka note C na klavijaturi. „I u pravu si. Neko je trebalo da ti kaže, a taj neko je ono kao kreten bez kite koji je zauzeo tvoje mesto. Preklinjao te je da doletiš ovamo iako nisi nogom kročila u Ričmond punih pet godina, a mrzelo ga je da ti kaže da se tvoja stara zgrada ruši.“

„Sigurna sam da mu jednostavno nije palo na pamet“, kaže ona.

„Kreten“, odvrća Marino. „Već ga mrzim.“

Tog jutra Marino se namerno obukao da deluje i utešno i opasno; nosi crne radne pantalone, crne policijske cokule, crnu nepromočivu jaknu i crnu kapu za bejzbol sa znakom Uprave policije Los Anđelesa. Skarpeta je uočila njegovu rešenost da izgleda kao opaki tuđin iz velikog grada pošto on i dalje prezire stanovnike ovog tvrdoglavog gradića koji su rđavo postupali prema njemu, vređali ga ili ga muštrali naokolo kad je tu bio detektiv. Gotovo mu ne pada na pamet da su ga prijavljivali, kažnjavali, premeštali ili ražalovali najčešće zato što je to zaslužio, da su bili grubi prema njemu obično zato što ih je izazivao.

Skljokan na zadnjem sedištu, s tamnim naočarima, Marino deluje Skarpeti pomalo blesavo jer ona zna, na primer, da on mrzi slavu i sve što je vezano za slavu, da naročito mrzi industriju zabave i ljude, uključujući i policajce, koji čeznu da se u nju uključe. Kapa je bila šaljivi poklon njene sestričine Lusi, koja je nedavno otvorila kancelariju u Los Anđelesu, odnosno Izgubljenom Anđelu, kako ga Marino naziva. A Marino se sada vraća u sopstveni izgubljeni grad, Ričmond, a svoje gostovanje udesio je tako da izgleda tačno kao ono što nije.

„Hm“, kaže on zamišljeno dubokim glasom. „Pa, toliko o Aspenu. Kladam se da je Benton prilično nadržkan.“

„On zapravo radi na jednom slučaju“, kaže ona. „Prema tome, nekoliko dana odlaganja je zapravo dobro.“

„Malo sutra nekoliko dana. Ništa nikad ne traje samo nekoliko dana. Kladam se da nećeš ni otići u Aspen. Na kom slučaju radi?“

„Nije mi rekao, a ja ga nisam pitala“, odgovara Skarpeta i to je sve što namerava da kaže jer ne želi da razgovara o Bentonu.

Marino neko vreme ćutke gleda kroz prozor, a ona ga gotovo čuje kako razmišlja o njenom odnosu s Bentonom Veslijem i zna da on misli o njima, verovatno stalno i verovatno neukusno. On nekako oseća da je ona udaljena od Bentona, telesno udaljena otkako su ponovo zajedno, pa je besna i ponižena zbog toga što je Marino to uspeo da oseti. Ako neko može to da oseti, onda je to on.

„Pa, šteta za Aspen“, kaže Marino. „Da se radi o meni, ja bih se ozbiljno nadrkao.“

„Pogledaj dobro“, kaže mu ona misleći na zgradu koja je srušena pred njima. „Gledaj dok smo ovde“, kaže Skarpeta jer ne želi da razgovara o Aspenu, o Bentonu, o tome zašto nije tamo s njim ni o tome šta bi bilo kad bi bilo. Dok Bentona nije bilo svih tih godina, jedan njen deo je nestao. Kad se Benton vratio, ona ipak nije ponovo postala cela, a ne zna zašto.

„Pa, valjda je bilo i vreme da je sruše“, kaže Marino gledajući kroz prozor. „Verovatno zbog železnice. Mislim da sam čuo otprilike da im treba još jedno parkiralište ovde jer otvaraju stanicu u Glavnoj ulici. Ne sećam se ko mi je to kazao. Bilo je davno.“

„Bilo bi lepo da si mi rekao“, kaže ona.

„Bilo je davno. Ne sećam se ni od koga sam to čuo.“

„Takva informacija dobro bi mi došla.“

On je gleda. „Ne krivim te što si zlovoljna. Upozorio sam te da ne dolaziš ovamo, i vidi šta smo odmah pronašli. Nismo ovde ni sat vremena, a pogledaj ovo. Naša stara zgrada srušena kuglom. To je rđav znak, ako mene pitaš. Voziš tri na sat. Možda bi trebalo da ubrzaš.“

„Nisam zlovoljna“, kaže ona, „ali volim da mi se sve kaže.“
Vozi polako i zuri u staru zgradu.

„Kažem ti, to je rđav znak“, ponavlja on gledajući u nju, a onda se ponovo okreće prema prozoru.

Skarpeta ne ubrzava dok gleda rušenje i prihvata istinu polako kao što vozi oko bloka. Bivše sedište Službe glavnog medicinskog istražitelja i Laboratorijsko odeljenje Instituta za forenzičke nauke pretvaraju se u parkiralište za obnovljenu železničku stanicu u Glavnoj ulici kojom nijedan voz nije prošao za deset godina koliko su ona i Marino živeli i radili u Ričmondu. Glomazno gotičko zdanje od kamena boje skorele krvi spavalo je godinama sve dok u slabašnom samrtnom grču nije preobraženo u tržni centar, koji je uskoro propao, a zatim u kancelarije državnih službi, koje su ubrzo zatvorene. Visoki toranj s časovnikom bio je upadljiva tačka na horizontu i gledao je široke krivine auto-puta i železničke nadvožnjake kao sablasno belo lice, s filigranskim kazaljka-ma skamenjenim u vremenu.

Ričmond je krenuo dalje bez nje. Stanica u Glavnoj ulici je vaskrsnuta i sada služi svojoj svrsi. Časovnik radi. Sada je osam i šesnaest minuta. Taj časovnik nije radio svih onih godina kada je sledio Skarpetu dok se vozila naokolo da se pobrine za mrtve. Život u Virždiniji krenuo je dalje, a niko se nije potrudio da joj to javi.

„Ne znam šta sam očekivala“, kaže ona gledajući u retrovizor sa strane. „Možda da će je isprazniti, upotrebiti kao skladište, arhiv, za državne viškove. Nisam očekivala da će je srušiti.“

„Činjenica je da i treba da je sruše“, zaključuje Marino.

„Ne znam zašto, ali nije mi nikad palo na pamet da će je srušiti.“

„Nije baš neko svetsko arhitektonsko čudo“, kaže on, odjednom neprijateljski nastrojen prema staroj zgradi. „Betonsko sranje iz sedamdesetih. Pomisli samo na sve ubijene ljude koji su prošli kroz ovu zgradu. Na ljude sa sidom, na beskućnike s gangrenom. Na silovane, zadavljene i izbodene žene i decu. Na ludake koji skaču sa zgrada i bacaju se pod voz. Ne postoji slučaj kakav nisam video u toj zgradi. Da ne spominjem one ružičaste gumaste leševe u bazenima Anatomskeg odseka. Sećaš se kako su ih podizali iz tih bazena lancima i kukama zabodenim u uši?“ Podiže noge da pokaže, kolena u crnom platnu dižu se prema štitniku za sunce.

„Donedavno nisi mogao tako da podigneš noge“, kaže ona. „Pre tri meseca nisi mogao ni da ih saviješ.“

„Hm.“

„Ozbiljno ti kažem. Htela sam da spomenem da si sada u mnogo boljoj formi.“

„Čak i pas može da podigne noge, Docco“, šali se on, očigledno vedriji zbog pohvale, a njoj je krivo što ga nije pohvalila ranije. „Pod uslovom da je mužjak.“

„Ozbiljno ti kažem. Zadivljena sam.“ Godinama je brinula da će pasti mrtav zbog svojih potpuno nezdravih životnih navika, a kad se najzad potrudio da nešto učini, ona ga mesecima nije pohvalila. Trebalo je da sruše njenu staru zgradu da bi mu ona rekla nešto lepo. „Izvini što to nisam ranije spomenula“, dodaje, „ali nadam se da nisi samo prešao na proteine i masti.“

„Ja sam sada dečko s Floride“, odvrća on veselo. „Držim dijetu s Južne plaže, ali svakako ne visim na Južnoj plaži. Tamo nema nikoga osim pedera.“

„Baš je ružno to što kažeš“, odgovara ona. Mrzi kad on tako govori, zbog čega on i govori tako.

„Sećaš se peći tamo dole?“, nastavlja Marino s uspomename. „Uvek smo znali kad spaljuju leševe u podrumu zato što je dim izbijao iz dimnjaka.“ Pokazuje crne dimnjake krematorijuma na vrhu olupane stare zgrade. „Kad god vidim taj dim, gledao sam da ne vozim u blizini da ne bih udisao taj vazduh.“

Skarpeta klizi uz zadnju stranu zgrade, koja je netaknuta i izgleda tačno kao kad ju je poslednji put videla. Na parkiralištu je samo jedan žuti traktor gotovo tačno na nekadašnjem mestu na kom se ona parkirala kad je bila šef, desno od zatvorenih ogromnih teretnih vrata. Na trenutak joj se učinilo da čuje nezadovoljnu škripu tih vrata kad se podižu ili spuštaju na pritisak velikog zelenog ili crvenog tastera. Čuje glasove, brujanje motora pogrebnih kola i vozila hitne pomoći, otvaranje i bučno zatvaranje vrata, zveketanje nožica i točkova dok se tela voze uz i niz rampu dan i noć, noć i dan.

„Pogledaj dobro“, kaže ona Marinu.

„Pogledao sam kad si prvi put obišla“, odgovara on. „Nameravaš li da kružiš naokolo čitav dan?“

„Obići ćemo dvaput. Dobro pogledaj.“

Skrenuvši levo na Glavnu ulicu, ona vozi malo brže oko ruševine misleći kako će uskoro izgledati kao sveži patrljak. Stižu ponovo do parkirališta i ona zapaža da čovek u maslinastozelenim pantalonama i crnoj jakni stoji uz veliki žuti traktor i petlja nešto oko motora. Jasno joj je da s motorom nešto nije u redu i želela bi da taj čovek ne stoji uz veliki zadnji točak i radi to što radi.

„Mislim da bi trebalo da ostaviš tu kapu u kolima“, kaže Marinu.

„A?“, odvrća Marino i okreće ka njoj krupno grubo lice.

„Čuo si me. Ovo je mali prijateljski savet za tvoje dobro“, kaže ona dok traktor i čovek u crnoj jakni nestaju iz njenog retrovizora.

„Ti uvek kažeš da je nešto prijateljski i za moje dobro“, odgovara on, „a nikad nije.“ Skida kapu i pažljivo je posmatra, a ćela mu sija od znoja. Uklonio je s glave ono malo sede kose koju mu je priroda milostivo dodelila.

„Nisi mi nikad rekao zašto si počeo da briješ glavu“, kaže ona.

„Nisi me pitala.“

„Pitam te sada.“ Skreće ka severu, udaljava se od srušene zgrade prema Širokoj ulici vozeći sada dozvoljenom brzinom.

„To je sada moderno“, odgovara Marino. „Stvar je u ovome – ako imaš malo kose, onda ukloni i to malo.“

„Čini mi se da to ima smisla“, kaže Skarpeta. „Ima smisla koliko i bilo šta drugo.“

2

Edgar Alan Pog sedi u baštenskoj stolici i zuri u svoja bosa stopala. Smeši se i zamišlja kako će ljudi reagovati ako saznaju da on sada ima dom u Holivudu. Drugi dom, podseća samog sebe. On, Edgar Alan Pog, ima drugi dom u koji može da dolazi zbog sunca, zabave i privatnosti.

Niko neće pitati o kom Holivudu je reč. Kad spomenemo Holivud, svakome odmah padnu na pamet veliki beli natpis na brdu, vile ograđene zidovima, sportski kabrioleti i blagoslovena prelepa božanstva. Nikome neće pasti na pamet da je Holivud u kom Edgar Alan Pog ima drugi dom zapravo u okrugu Brovord, na sat vremena vožnje od Majamija, i da ne privlači bogate i slavne. Moraće da kaže svom lekaru, misli on uz tračak bola. Tako je, njegov lekar će prvi saznati i sledeći put neće ostati bez vakcina protiv gripa, misli Pog uz tračak straha. Nijedan lekar nikad ne bi uskratio vakcinu pacijentu iz Holivuda, zaključuje Pog uz tračak besa.

„Vidiš, draga mama, ovde smo. Zaista smo ovde. Ovo nije san“, mumla on kao da u ustima ima nešto što mu ometa pokrete usana i jezika.

Ravnim izbeljenim zubima još jače steže drvenu olovku.

„A ti si mislila da taj dan nikad neće doći“, govori s olovkom u ustima, a kapljica pljuvačke sliva mu se s donje usne na bradu.

Od tebe nikad neće biti ništa, Edgare Alane. Ništarijo, ništarijo, ništarijo, govori s olovkom u ustima oponašajući pakosni, pijani, nejasni govor svoje majke. Ti si retka supica, Edgare Alane, eto šta si ti. Gubitnik, gubitnik, gubitnik.

Baštenska stolica stoji tačno na sredini zagušljive, smrdljive dnevne sobe, a njegov dvosobni stan nalazi se otprilike oko sredine drugog sprata zgrade okrenute Garfieldovoj ulici, nazvanoj po dvadesetom predsedniku Sjedinjenih Država, koja se proteže s istoka ka zapadu između Holivudskog bulevara i Šeridanove ulice. Dve jednospratnice s fasadom od bledožutog gipsa zovu se Garfieldsko polje iz nepoznatih razloga, osim onog očiglednog – lažnog oglašavanja. Tu nema polja, nema nijedne vlati trave, samo parkiralište i tri kržljave palme otrcanih krošnji, koje podsećaju Poga na iskidana krila leptira koje je u detinjstvu pribadao na karton.

Nemaš ti dovoljno soka u svom stablu. U tome je tvoja nevolja.

„Prestani, majko. Prestani smesta. Nije lepo što tako govoriš.“

Kad je pre dve sedmice unajmio svoj drugi dom, Pog se nije pobunio zbog cene iako je devetsto pedeset dolara mesečno bezobrazno skupo u poređenju s onim što bi za taj novac dobio u Ričmondu, kad bi u Ričmondu uopšte plaćao stanarinu. No ovde nije lako naći odgovarajući smeštaj, a on nije znao odakle da krene kad je najзад stigao u

okrug Brovord posle šesnaestočasovne vožnje i iscrpljen ali oduševljen krenuo da krstari, da se orijentiše, da traži stan, ne želeći da se odmori u sobi nekog motela čak ni jednu jedinu noć. Njegov stari beli bjuik bio je natrpan stvarima i on nije želeo da rizikuje da mu neki maloletni prestupnik razbije prozore i ukrade mu video i televizor, kao ni odeću, toaletni pribor, laptop i periku, baštensku stolicu, lampu, posteljinu, knjige, papir, olovke, bočice sa crvenom, belom i plavom bojom za doterivanje njegove voljene palice za dečji bejzbol, kao i ostale životno važne lične stvari, uključujući i nekoliko starih prijatelja.

„Bilo je užasno, mama“, prepričava on priču u naporu da je odvrati od pijanog zvocanja. „Nepovoljne okolnosti nala-gale su da smesta napustim naš divni gradić na jugu, mada ne zauvek, naravno da ne. Sada kad imam drugi dom, ja ću, naravno, boraviti naizmenično u Holivudu i u Ričmondu. Ti i ja smo oduvek sanjali o Holivudu, i baš kao doseljenici u zaprežnim kolima, krenuli smo da tražimo sreću, zar ne?“

Njegova smicalica deluje. Skrenuo joj je pažnju na krajo-lik u kom nema retke supice i stabala bez soka.

„Mada se nisam osećao naročito srećno na početku kad sam nekako skrenuo sa Severne dvadeset četvrte ulice i zavr-šio u onoj sirotinjskoj zabiti zvanoj Liberija, gde je bio sla-doledžijski kombi.“

Govori kao da mu je olovka zarivena u usta. Olovka mu zamenjuje cigaru, mada duvan nije neprijatan i rđav po zdravlje, nego je pre svega skup. Pog voli cigare. Nema dru-gih luksuznih navika, ali uvek mora da ima indio, kubitru, a fuentes, a pre svega kohibu, zabranjenu kubansku čaroliju. Opčinjen je kohibama i zna kako da ih nabavi, a sve se menja kad mu kubanski dim ispuni oštećena pluća. Nečistoće su krive za razaranje pluća, ali čisti duvan s Kube je lekovit.

„Možeš li da poveruješ? Sladoledžijski kombi sa svojim umilnim bezazlenim zvoncima, a ona crna dečica prilaze mu s novčićima u rukama da kupe sladoled, a sve to usred geta, usred ratne zone, a sunce je zašlo. Kladim se da se u toj Liberiji noću ispali dosta metaka. Naravno, otišao sam odande i nekim čudom se našao u boljem delu grada. Doveo sam te u Holivud živu i zdravu, je li tako, majko?“

Nekako se obreo u Garfieldovoj ulici i polako je vozio pored malih prizemnih kuća s ogradama od kovanog gvožđa, prozorima sa žaluzinama i malim travnjacima u koje ni najmanji bazen ne bi mogao da stane, pored tih ljupkih domova verovatno sazidanih tokom pedesetih i šezdesetih godina, koji su mu se dopali jer su preživeli decenije strašnih uragana, naglih demografskih promena i nemilosrdnih povećanja poreza, koji su isterali starosedeoce i doveli pridošlice koje verovatno ne govore engleski i ne pokušavaju da ga nauče. Pa ipak, četvrt je nekako opstala. A onda, baš dok je razmišljao o svemu ovome, naselje se pojavilo pred njim poput priviđenja.

Ispred zgrade stajala je tabla na kojoj je pisalo GARFIELDOVO POLJE, a ispod toga broj telefona. Pog je na priviđenje odgovorio tako što se zaustavio na parkiralištu i zapisao broj, a onda se odvezao na benzinsku pumpu i našao telefonsku govornicu. Da, u zgradi je postojao slobodan stan, a sat kasnije prvi i, nadao se, poslednji put je video Bendžamina Šupa, stanodavca.

To ne mogu, to ne mogu. Šup je to neprestano ponavljao sedeći za stolom preko puta Poga u kancelariji u prizemlju, pregrejanom, zagušljivoj i zagađenoj odbojim mirisom Šupove kolonjske vode. Ako želite klima-uređaj, moraćete sami da ga kupite i postavite, to je vaša stvar. Ali sad je

najbolje doba godine, sezona, kako se to kaže. Kome sada treba klima-uređaj?

Bendžamin P. Šup imao je belu veštačku vilicu koja je Poga podsećala na pločice za kupatilo. Zlatom okićeni vladar sirotinjskog naselja kuckao je po stolu debelim kažiprstom, na kom je svetlucao prsten načićkan dijamantima. A imate i sreće. Svi hoće da dođu ovamo u ovo doba godine. Deset ljudi želi da unajmi ovaj stan. Šup, kralj udžerica, mahao je rukom tako da mu se zlatni roleks dobro vidi, ne znajući da stakla Pogovih zatamnjenih naočara nemaju dioptriju i da mu je čupava kovrdžava crna kosa zapravo perika. Za dva dana biće dvadeset ljudi. Zapravo ne bi trebalo da vam izdam taj stan po toj ceni.

Pog je platio gotovinom. Nije morao da uplati depozit ni bilo šta slično, nije morao da pokaže nikakva lična dokumenta. Za tri sedmice platiće januarsku stanarinu, ponovo gotovinom ako bude želeo da zadrži svoj drugi dom tokom holivudske najbolje sezone. No još je rano, pa ne zna šta će odlučiti do Nove godine.

„Imam posla, imam posla“, mrmlja on listajući časopis za pogrebneke koji se otvara na zbirci urni i uspomena. Oslanja časopis na butine i posmatra šarene fotografije koje zna napamet. Njegova omiljena urna je i dalje kalajna kutija u obliku hrpe lepih knjiga s kalajnom mastionicom na vrhu, a on mašta da su to stare knjige Edgara Alana Poa, po kom je dobio ime i pita se koliko stotina dolara bi ga koštala ta elegantna kalajna urna ako bi odlučio da besplatno pozove broj.

„Trebalo bi da pozovem i poručim“, kaže u šali. „Trebalo bi, zar ne, majko?“ Zadirkuje je kao da ima telefon i može da pozove broj istog trenutka. „Dopalo bi ti se, zar ne?“ Dodiruje fotografiju urne. „Volela bi urnu s Edgarom Alanom, zar ne? Pa, znaš šta? Obavićemo to kad budemo imali povod

za proslavu, a moj posao za sada ne ide kako sam planirao, majko. Da, dobro si me čula. Desio se mali zastoј, nažalost.“

Retka supica, eto šta si ti.

„Ne, draga mama, nije reč o retkoј supici.“ Vrti glavom listajući časopis. „Nemoј ponovo da počinjemo s tim. U Holivudu smo. Zar nije lepo?“

Misli na svetloružičastu vilu na vodi nedaleko odatle, na severu, i obuzima ga zbrka osećanja. Pronašao je vilu kao što je i nameravao. Bio je u vili kao što je i nameravao. Onda je sve krenulo naopako i sada nema razloga za slavlje.

„Loše razmišljanje, loše razmišljanje.“ Uudara sebi čvrgu po čelu kao što mu je majka udarala. „Nije trebalo tako da se desi. Šta da radim, šta da radim. Ribica je pobegla.“ Praćaka prstima po vazduhu. „Ostavila je Veliku Ribu.“ Obema rukama maše kao da pliva. „Ribica je otišla nekuda, ne znam kuda, ali baš me briga, zaista me baš briga. Zato što je Velika Riba još tamo, a ja sam oterao ribicu a Velikoј Ribi to ne može da se dopada. Ne može. Uskoro ćemo imati povod za slavlje.“

Pobegla? Kako je to glupo! Nisi uhvatio ribicu, a misliš da ćeš uhvatiti Veliku Ribu? Ti si takva ništarija. Kako je moguće da si moj sin?

„Ne govori tako, majko. Nije lepo“, kaže on glave pognute nad pogrebničkim časopisom.

Ona ga probada pogledom koji bi saterao ekser u dasku, a njegov otac imao je naziv za taj njen zloglasni pogled. Dlakave oči, tako ga je on zvao. Edgar Alan Pog nikad nije shvatio zašto se zastrašujući pogled njegove majke zove dlakave oči. Oči nemaju dlake. Nije nikada video dlakave oči niti je za njih čuo, a svakako bi saznao. On zna mnogo. Ispušta časopis na pod, ustaje iz žuto-bele baštenske stolice i uzima palicu za bejzbol iz ugla gde stoji naslonjena na zid. Spuštenu venecijaneri sprečavaju sunčevu svetlost da prodre kroz

jedini prozor dnevne sobe, pa je Pog u prijatnoj tmimi koju usamljena svetiljka na podu ne može da prevlada.

„Da vidimo. Šta bismo mogli da radimo danas?“, mrmrlja i dalje s olovkom u ustima, glasno govori limenoj kutiji za keks ispod baštenske stolice, steže palicu, pregleda crvene, bele i plave zvezdice koje je popravljao, da vidimo, tačno sto jedanaest puta. S ljubavlju glača palicu belom maramicom, a onda trlja maramicom ruke, trlja i trlja. „Trebalo bi danas da radimo nešto posebno. Mislim da bi bio red da izađemo.“

Ide ka zidu, vadi olovku iz usta, drži je u jednoj ruci, a palicu u drugoj, naginje glavu u stranu i škilji u ranu fazu velikog crteža na zidu obloženom pločama od gips-kartona. Nežno spušta tupi grafitni vrh na veliko izbuljeno oko i podebljava trepavice. Olovka između vrhova palca i kažiprsta vlažna je i izgrizena.

„Eto.“ Povlači se jedan korak, ponovo naginje glavu u stranu i divi se ogromnom oku i oblini obraza, a palica mu podrhtava u drugoj ruci.

„Jesam li ti rekao da danas naročito lepo izgledaš? Uskoro ćeš dobiti divnu boju obraza, rumenu i sjajnu, kao da si bila na suncu.“

Stavlja olovku iza uha, pruža ruke, širi prste, okreće šake, naginje ih, gleda svaki zglob, boru, ožiljak, liniju i finu brazdu na sitnim okruglastim noktima. Masira vazduh, gleda kako se fini mišići ugibaju i zamišlja da trlja hladnu kožu, da izvlači hladnu tromu krv iz potkožnog tkiva, da gnječi meso, izbacuje smrt i ubrizgava fini ružičasti sjaj. Palica mu podrhtava u ruci i on zamišlja kako njome zamahuje. Odavno nije utrlljavao samlevenu kedu u dlanove i zamahivao palicom, to mu nedostaje, trza se od žudnje da udari palicom oko na zidu, ali se uzdržava, ne može, ne sme, pa korača naokolo, srce mu treperi u grudima i obuzima ga nemoćni bes. Bes prema neredu.

Stan je gotovo prazan, ali je neuredan, pult u čajnoj kuhinji zatrpan je papirnim salvetama, plastičnim tanjirima i priborom za jelo, konzerviranom hranom i kesama testenine koje se Pog nije potrudio da stavi u jedinu policu u kuhinjici. Šerpa i tiganj potopljeni su u sudoperi punoj hladne masne vode. Po prljavom plavom tepihu razbacane su platnene torbe, odeća, knjige, olovke i jeftini beli papir. Pogov stan polako poprira ustajali miris hrane i cigara i oštri smrad znoja. U stanu je veoma toplo, a on je nag.

„Mislim da bi trebalo da obidemo gospođu Arnet. Na kraju krajeva, njoj nije dobro“, kaže majci ne gledajući je. „Da li bi želela goste danas? Pretpostavljam da je trebalo prvo to da te pitam. Ali možda će nam gosti pomoći da se osećamo bolje. Ja sam malo uzrujan, moram priznati.“ Misli na ribicu koja mu je pobegla i gleda nered oko sebe. „Čini mi se da bi nam prijalo da imamo goste, zar ne?“

To bi bilo lepo.

„Oh, da, zar ne?“ Njegov bariton se podiže i spušta kao da govori detetu ili kućnom ljubimcu. „Volela bi da nam neko dođe, zar ne? Divno!“

Bosim stopalima tapka po tepihu i spušta se u čučanj pored kartonske kutije pune video-traka, kutija od cigara i koverata s fotografijama, obeleženih njegovim sitnim urednim rukopisom. Pri dnu kutije pronalazi kutiju za cigare gospođe Arnet i koverat s polaroidnim fotografijama.

„Majko, gospođa Arnet je došla da te vidi“, kaže uz zadovoljni uzdah, otvara kutiju i spušta je na baštensku stolicu. Pregleda fotografije i vadi svoju omiljenu. „Sećaš se gospođe Arnet, zar ne? Upoznale ste se. Prava plavokosa starica. Vidiš li joj kosu? Plava je kao nebo.“

Pa stvarno jeste.

„Pa stvaarno jeeeste“, ponavlja sporo otežući kao njegova majka kad se zagleda u bocu votke, kad duboko zaviri u bocu votke.

„Sviđa li ti se njena nova kutija?“, pita, zavlači prste u kutiju od cigara i duva u nju dižući oblačić bele prašine. „Nemoj da budeš ljubomorna, ali ona je oslabila otkako si je poslednji put videla. Pitam se u čemu je njena tajna“, šali se, ponovo gura prste u kutiju i duva u prašinu da bi izazvao svoju predebelu majku, da bi u svojoj ogromnoj majci izazvao ljubomoru. Zatim briše ruke belom maramicom. „Mislim da tvoja draga prijateljica gospođa Arnet izgleda sjajno, čak božanski.“

Pažljivo zuri u fotografiju gospođe Arnet, u oreol plavičaste kose oko njenog ružičastog mrtvog lica. Zna da su joj usta ušivena samo zato što se seća da ih je ušio, inače je njegov stručni hirurški šav nevidljiv, a neupućeni nikad ne bi uočili da joj je obris očiju okrugao samo zato što ima umetke ispod kapaka, a on se seća kako joj je nežno ubacio umetke preko upalih očnih jabučica, spustio kapke i zalepio ih vazelinom.

„Sada budi pristojna i pitaj gospođu Arnet kako se oseća“, kaže on limenoj kutiji za keks ispod baštenske stolice. „Imala je rak. Toliki ljudi imaju rak.“